

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

નંદુ રસ્તોગી @નંદજી રસ્તોગી અને અન્ય

વિરુદ્ધ

બિહાર રાજ્ય

ઓક્ટોબર ૧, ૨૦૦૨

[એન. સંતોશ હેગડે અને બી. પી. સિંઘ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ :

સાક્ષીઓ દ્વારા સમર્થિત કાર્યવાહી હેઠળના કેસમાં કલમ ૩૪-દોષિત ઠેરવવાની કલમ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૩૦૨-એક આરોપી સામે હુમલો કરવાનો કોઈ આરોપ નથી અને તેમ છતાં તે પણ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો-આરોપીની દોષિત ઠેરવણી-ન્યાયી ઠેરવણી, હત્યા કરવાનો આરોપીનો સામાન્ય ઇરાદો સાબિત થયો હોવાથી ન્યાયી ઠેરવવામાં આવ્યો હતો-શસ્ત્ર અધિનિયમ, ૧૯૫૯-કલમ ૨૭.

કલમ ૩૪-લાગુ કરવા માટે, કલમને આકર્ષવા માટે તે જરૂરી નથી કે દરેક આરોપીએ હુમલો કરવો જ જોઈએ-તે પૂરતું છે કે તેઓ ગુનો કરવા

માટે સામાન્ય હેતુ ધરાવે છે અને તેને આગળ વધારવા માટે દરેક વ્યક્તિએ સમાન અથવા વૈવિધ્યસભર અલગ-અલગ કૃત્યો કરીને સોંપેલ ભૂમિકા ભજવી હતી.

અપીલકર્તાઓ અને અન્ય આરોપી 'જે' પર એક વ્યક્તિની હત્યા કરવા બદલ કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો.ફરિયાદી નો કેસ હતો કે ત્રણ આરોપી ૨ અજાણ્યા વ્યક્તિઓ સાથે દેશી પિસ્તોલ સાથે આવ્યા હતા.જ્યારે (પીડબ્લ્યુ ૧).-માહિતી આપનાર અન્ય વ્યક્તિઓ સાથે તેના પુત્ર (મૃત) સાથે તેની દુકાનમાં બેઠો હતો, ત્યારે બે આરોપી અને અન્ય એક અજાણ્યા વ્યક્તિએ મૃતકને પકડી લીધો અને તેને તેના ઘરના રહેણાંક એપાર્ટમેન્ટમાં લઈ ગયો અને તેને ગોળી મારીને મારી નાખ્યો.અન્યને અન્ય આરોપી અને દેશી પિસ્તોલ સાથે અજાણ્યા વ્યક્તિ દ્વારા ધમકી આપવામાં આવી હતી.ઘટના પહેલા એક આરોપીએ પીડબ્લ્યુ ૧-ઈન્ફોર્મન્ટને ધમકી આપી હતી.હત્યાનો હેતુ એ હતો કે અપીલકર્તા-આરોપી જેણે પછીથી (પીડબ્લ્યુ ૧) દ્વારા વેચવામાં આવેલું ઘર ખરીદ્યું હતું, તે ઈચ્છતો હતો કે દુકાનના ભાડૂતમાંથી એકને પરિસરમાંથી બહાર કાઢવામાં આવે, જેના પર મૃતકએ વાંધો ઉઠાવ્યો હતો.ઘટના પછી તરત જ એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી હતી.પીડબ્લ્યુ-૨, મૃતક ની માતાઃઘરની અંદર રહેલા

આરોપી 'એન' ને મૃતકને ગોળી મારતા જોયા હોવાનું કહેવાય છે, જ્યારે તેણી તેના પૌત્ર દ્વારા જાણ કરવામાં આવતા ઘરની બહાર આવી રહી હતી કે ડાકૂઓ તેમની દુકાનમાં પ્રવેશ્યા છે. પીડબ્લ્યુ ૧,૩,૫ એ ફરિયાદી ના કેસને ટેકો આપ્યો હતો. તમામ સાક્ષીઓએ અપીલકર્તા , આરોપી અને આરોપી 'જે' ની ઓળખ કરી હતી.

ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાઓ અને આરોપી 'જે' ને આઈ. પી. સી ની કલમ ૩૦૨ તથા ૩૪ અને આર્મ્સ એક્ટ, ૧૯૫૯ને દોષી ઠેરવ્યા હતા. હાઈકોર્ટ દ્વારા દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો.

આ અદાલતમાં આરોપી 'જે' ની અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી હતી કારણ કે તેણે સરેન્ડર કરેલ ન હતું. અપીલકર્તાઓએ દલીલ કરી હતી કે પીડબ્લ્યુ ૧ના પૌત્રની તપાસ ન થવાને કારણે ફરિયાદી પક્ષનો કેસ વિશ્વસનીય નથી અને આરોપી 'બી' ને દોષિત ઠેરવવો વાજબી નથી કારણ કે તેણે હુમલામાં ભાગ લીધો હોવાનો કોઈ આરોપ નથી.

અરજીઓ ફગાવી દેતા કોર્ટે

ઠરાવ્યું ૧.૧.સાક્ષીઓની ક્રોસ-એક્ઝામિનેશનમાં ભાગ્યે જ એવું કંઈ છે જે પીડબ્લ્યુ ૧,૨,૩ અને ૫ ની જુબાનીની સત્યતા પર શંકા કરી શકે. તેમની વિશ્વસનીયતા પર ખંડન કરવામાં આવ્યો નથી. તેઓ સ્વાભાવિક સાક્ષી છે અને સ્પષ્ટ રીતે જુબાની આપી છે. ટ્રાયલ કોર્ટ અને

હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણોમાં દખલ કરવાનું કોઈ કારણ નથી.

[૩૫-ઈ, એફ]

૧.૨.માહિતી આપનારના પૌત્રની તપાસ કરવામાં ફરિયાદી પક્ષની નિષ્ફળતા કોઈ પણ રીતે ફરિયાદી પક્ષના કેસને પ્રતિકૂળ અસર કરતી નથી, ખાસ કરીને જ્યારે મોટી સંખ્યામાં વિશ્વસનીય સાક્ષીઓએ ફરિયાદી પક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો હોય.હકીકત એ છે કે આરોપી પાસે મૃતક અને તેના પિતાના વર્તનથી નાખુશ થવાના કારણો હતા, તે વિવાદિત ન હોઈ શકે, અને હકીકતમાં, અગાઉ સાંજે અપીલકર્તા 'એન' એ (પીડબલ્યુ ૫) ની હાજરીમાં માહિતી આપનારને ચેતવણી આપી હતી.પ્રથમ માહિતી અહેવાલ તાત્કાલિક દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, ફરિયાદી પક્ષ માટે ખોટો કેસ રચવાની કોઈ તક નહોતી.વાસ્તવિક હત્યા મૃતકની માતા પીડબલ્યુ ૨ દ્વારા જોવામાં આવી હતી, જે સ્વાભાવિક છે કારણ કે તે ઘરની અંદર હતી.તેથી, રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓ શંકા માટે કોઈ અવકાશ છોડતા નથી કે એક તરફ અપીલકર્તાઓ અને બીજી તરફ માહિતી આપનાર અને તેના પુત્ર વચ્ચેના સંબંધો તણાવપૂર્ણ હતા.(૧૩૫-G, H; ૩૬-A, B]

૨. કલમ ૩૪ આઈ. પી. સી. ને આકર્ષવા માટે જરૂરી નથી કે દરેક

આરોપીએ મૃતક પર હુમલો કરવો જ જોઈએ.તે પૂરતું છે જો તે દર્શાવવામાં આવે કે તેઓ ગુનો કરવાનો સામાન્ય ઇરાદો ધરાવે છે અને તેને આગળ વધારવામાં દરેક વ્યક્તિએ સમાન અથવા વૈવિધ્યસભર અલગ-અલગ કૃત્યો કરીને તેની સોંપાયેલ ભૂમિકા ભજવી છે.આ કેસની હકીકતો છટાદાર છે અને તેમાં આરોપી ની ભૂમિકા છે.ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓને મૃતકના બચાવમાં જતા અટકાવવું એ મૃતકની હત્યાના અંતિમ ઉદ્દેશ્યને પ્રાપ્ત કરવાના દષ્ટિકોણ સાથે તેમના દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકા હતી.તેમાં કોઈ શંકા નથી કે માહિતી આપનારની દુકાન પર આવેલા તમામ પાંચ વ્યક્તિઓનો મૃતકની હત્યા કરવાનો સામાન્ય ઇરાદો હતો અને તેઓએ પૂર્વ આયોજિત યોજના અનુસાર કામ કર્યું હતું.હકીકતો સ્પષ્ટપણે માત્ર એક સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવા માટે તેમના કાર્યની પૂર્વધારણા સાથે સુસંગત છે.તેથી, તેમને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૪ ની મદદથી યોગ્ય રીતે દોષી ઠેરવવામાં આવ્યા છે. (૩૮-બી,ડી)

પરશુરામ સિંહ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય:જે. ટી. (૨૦૦૨) ૧ એસસી ૪૦૭ અને સુરેશ અને અન્ય વિરુદ્ધ યુપી રાજ્ય, [૨૦૦૧] ૩ સેક ૬૭૩, અલગ પડે છે.

ક્રિમિનલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:૨૦૦૧ ના ફોજદારી અપીલ નંબર્સ

૧૨૯૯-૧૩૦૦.

પટના ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ૧૫.૧.૨૦૦૧ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી

૧૯૯૪ ના ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૨૬, ૧૩૬ અને ૪૭ માં કોર્ટ.

પી. એસ. મિશ્રા, વિષ્ણુ શર્મા, એસ. ચંદ્રશેખર, ઉપેન્દ્ર મિશ્રા,

અપીલકર્તાઓ તરફથી ગૌરવ અગ્રવાલ અને પ્રશાંત કુમાર.

પ્રતિવાદી વતી બી. બી. સિંહ અને કુમાર રાજેશ સિંહ.

કોર્ટનો ચુકાદો બી.પી.સીંગ, જસ્ટિસ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

આ અપીલમાં અપીલ કરનારાઓ, નંદૂ રસ્તોગી @નંદજી રસ્તોગી અને બાલ મુકુંદ રસ્તોગી ભાઈઓ છે.તેમને જગદીશ ચમાર અને મોહન સિંહ સાથે સાસારામ ખાતે રોહતાસના બીજા એડિશનલ સેશન્સ જજ સમક્ષ સુનાવણી માટે મૂકવામાં આવ્યા હતા, જેમણે અપીલકર્તાઓ અને જગદીશ ચમારને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨/૩૪ અને આર્મ્સ એક્ટની કલમ ૨૭ હેઠળ ગુના માટે દોષી ઠેરવ્યા હતા, પરંતુ મોહન સિંહને નિર્દોષ જાહેર કર્યા હતા.તેમને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨/૩૪ હેઠળ આજીવન કેદની સજા અને શસ્ત્ર અધિનિયમની કલમ ૨૭ હેઠળ એક વર્ષની સખત કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી. તેઓએ ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ ત્રણ અપીલ કરી હતી પરંતુ એક સામાન્ય ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે અપીલને ફગાવી

દીધી હતી અને તેમની દોષિતતા અને સજાને સમર્થન આપ્યું હતું. આ અદાલત સમક્ષ ત્રણ વિશેષ રજા અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી પરંતુ જગદીશ ચામરે તેની સજા સામે આત્મસમર્પણ ન કર્યું હોવાથી, તેની વિશેષ રજા અરજી ૩જી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૧ના આદેશ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી, જ્યારે અપીલકર્તાઓને અપીલ કરવા માટે અહીં વિશેષ રજા આપવામાં આવી હતી.

માહિતી આપનાર શ્યામ મોહન રસ્તોગી, પીડબ્લ્યુ જ અપીલકર્તાઓના કાકા છે, જેઓ તેમના પિતાના પિતરાઈ ભાઈ છે. મૃતક શંકર રસ્તોગી માહિતી આપનાર પીડબ્લ્યુ જ નો પુત્ર હતો. એવો આક્ષેપ કરવામાં આવે છે કે ૧૨.૧૧.૧૯૮૫ પર સાંજે લગભગ ૭ વાગ્યે બનેલી એક ઘટનામાં અપીલકર્તા નંદુ રસ્તોગી દ્વારા તેમની ગોળી મારીને હત્યા કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદી પક્ષનો કેસ છે કે ત્રણ આરોપી, બે અજાણ્યા વ્યક્તિઓ સાથે, દેશી પિસ્તોલ સાથે આવ્યા હતા અને ગુનાને અંજામ આપ્યો હતો. ફરિયાદી પક્ષના જણાવ્યા અનુસાર જે પૃષ્ઠભૂમિમાં આ ઘટના બની હતી અને જે ગુનાનો હેતુ પણ જાહેર કરે છે, તે એ છે કે માહિતી આપનાર પીડબ્લ્યુ જ પાસે એક ઘર હતું જે તેણે બ્રજ કિશોર રસ્તોગીને વેચી દીધું હતું, જેણે અપીલ કરનાર નંદજી રસ્તોગીને તે ઘર વેચી દીધું હતું. મંજૂર અન્સારી, પીડબ્લ્યુ ૧ તે બિલ્ડિંગમાં એક

દુકાનનો ભાડૂત હતો, પરંતુ નંદજી રસ્તોગી તેના પર પરિસર ખાલી કરવા દબાણ કરી રહ્યો હતો.માહિતી આપનારના (મૃત) પુત્ર શંકરે મંજૂર અન્સારીનો પક્ષ લીધો અને જાહેરાત કરી કે તે નંદજી રસ્તોગીને તેને બળજબરીથી બહાર કાઢવા દેશે નહીં.તેણે ધમકી પણ આપી હતી કે તે તેના પિતા દ્વારા મકાનના વેચાણને પડકાર આપી શકે છે કારણ કે તેના પિતાને ઘરમાં પોતાનો હિસ્સો વેચવાનો કોઈ કાનૂની અધિકાર નથી.રેકૉર્ડ પરના પુરાવા પરથી એવું લાગે છે કે મંજૂર અન્સારીના માહિતી આપનાર અને તેના પરિવારના સભ્યો સાથે સારા સંબંધો છે અને ઘટનાની તારીખે પણ દુકાનના પરિસરમાં કબજો ચાલુ રાખ્યો હતો.

આ ઘટના પછી તરત જ ૧૨મી નવેમ્બર, ૧૯૮૫ના રોજ રાત્રે ૮ વાગ્યે પીડબ્લ્યુ ૪ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં જાહેર કરાયેલો ફરિયાદી પક્ષનો કેસ એ છે કે સાંજે લગભગ ૫ વાગ્યે માહિતી આપનાર તેની દુકાન શંકર સ્ટોર્સમાં તેના ભાડૂત અયોધ્યા તિવારી, પીડબ્લ્યુ ૫ સાથે બેઠો હતો જ્યારે નંદજી રસ્તોગી ત્યાં આવ્યો અને માહિતી આપનારને ચેતવણી આપી કે તે તેના પુત્રને ચેતવણી આપે કે તેણે તેની બાબતોમાં દખલ ન કરવી જોઈએ.તેણે ધમકી આપી હતી કે જો તે આમ નહીં કરે તો તેના પુત્રને મારી નાખવામાં

આવશે.આમ કહીને, તે માહિતી આપનારને ગંભીર પરિણામો ભોગવવાની ધમકી આપીને ચાલ્યો ગયો.સાંજે લગભગ ૬.૪૫ વાગ્યે જ્યારે તેઓ શંભુ લાલ, તેમના પુત્ર મુકુંદ, મંજૂર અન્સારી, પીડબ્લ્યુ. ૧ અને તેમના પુત્ર શંકર રસ્તોગી (મૃત) સાથે તેમની દુકાનમાં બેઠા હતા ત્યારે વીજ પુરવઠો કાપી નાખવામાં આવ્યો હતો.દિવાળીનો દિવસ હોવાથી, તેની દુકાનમાં મીઠાબત્તીઓ અને માટીના દીવા પ્રગટાવવામાં આવ્યા હતા અને ૧૫ મિનિટ પછી અપીલકર્તા નંદજી તેના ભાઈ અપીલકર્તા બાલ મુકુંદ રસ્તોગી, આરોપી જગદીશ ચમાર અને અન્ય બે અજાણ્યા વ્યક્તિઓ સાથે દેશી પિસ્તોલ સાથે તેની દુકાનમાં પ્રવેશ્યા હતા.નંદજી અને જગદીશે તેના પુત્રને પકડી લીધો અને તેને બંદૂકની અણીએ દુકાનની પાછળ આવેલા રહેણાંક એપાર્ટમેન્ટમાં લઈ ગયા.જ્યારે માહિતી આપનાર અને અન્ય લોકો વચ્ચે આવવા માંગતા હતા, ત્યારે તેમને અપીલકર્તા બાલ મુકુંદ રસ્તોગી અને તેમના સાથી દ્વારા અટકાવવામાં આવ્યા હતા, જેઓ હાથમાં દેશી પિસ્તોલ લઈને ચોકીદાર તરીકે ઉભા હતા.તેઓએ તેમને ચૂપ રહેવાની ધમકી આપી.શંકર રસ્તોગીને નંદજી રસ્તોગી, જગદીશ ચમાર અને અન્ય એક અજાણ્યા વ્યક્તિ ઘરની અંદર લઈ ગયા પછી, તેણે ઘરની અંદર મહિલાઓના રડવાના અવાજ સંભળાયો અને આરોપીઓ તેમને ધમકી

આપીને ભાગી ગયા.જ્યારે તે અંદર ગયો ત્યારે તેણે તેના પુત્રને લોહીલુહાણ અને બેભાન જોયો.ત્યાં ભેગા થયેલા લોકો મૃતકને કુદ્રા હોસ્પિટલમાં લઈ ગયા જ્યાં તેને મૃત જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

તપાસ પછી અપીલકર્તાઓ, જગદીશ ચમાર અને એક મોહન સિંહ સહિત ચાર વ્યક્તિઓને સુનાવણી માટે મૂકવામાં આવ્યા હતા, જેમને ટ્રાયલ કોર્ટે નિર્દોષ જાહેર કર્યા હતા.અપીલકર્તાઓનો બચાવ એ હતો કે કથિત રીતે આવી કોઈ ઘટના બની ન હતી અને સામાન્ય દિવાલ અંગેના કેટલાક વિવાદને કારણે તેમને ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યા હતા.કેટલાક સાક્ષીઓને સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે મૃતકના ઘરમાં લૂંટ થઈ હતી અને તે લૂંટ દરમિયાન મૃતકને ગોળી મારીને મારી નાખવામાં આવ્યો હતો.

પીડબ્લ્યુ ૧ થી ૫ એ સાક્ષીઓ છે જેમની ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા તેનો કેસ સાબિત કરવા માટે તપાસ કરવામાં આવે છે.પીડબ્લ્યુ ૬ ડૉ. શ્યામ સુંદર સિંહ એ ડૉક્ટર છે જેમણે ૧૩મી નવેમ્બર, ૧૯૮૫ના રોજ ૧૦ AM વાગ્યે મૃતકના શરીર પર પોસ્ટમોર્ટમ કર્યું હતું: એ. એમ.પોસ્ટમોર્ટમ રિપોર્ટ અને તેના પુરાવાઓ એ વાતમાં કોઈ શંકા છોડતા નથી કે શંકર રસ્તોગીનું હત્યાથી મોત થયું હતું.અપીલકર્તાઓ

દ્વારા પણ આને પડકારવામાં આવ્યો ન હતો.પીડબ્લ્યુ ૭ તપાસ અધિકારી છે.

પીડબ્લ્યુ ૧ મંજૂર અન્સારીએ જુબાનીમાં જણાવેલ કે તે શંભુ લાલ, તેના પુત્ર મુકુંદ લાલ, શંકર (મૃત) અને માહિતી આપનારની દુકાનમાં માહિતી આપનાર સાથે બેઠો હતો ત્યારે ૪-૫ લોકો દેશી પિસ્તોલ સાથે આવ્યા હતા.તેમણે અપીલકર્તાઓ અને જગદીશ ચમારની ઓળખ કરી હતી.નંદજી રસ્તોગી, જગદીશ ચમાર અને એક અજાણ્યા આરોપી શંકરને તે દુકાનમાંથી પરિસરના રહેણાંક ભાગમાં લઈ ગયા જ્યાં તે બેઠો હતો.માહિતી આપનારનું રહેઠાણ એ જ બિલ્ડિંગમાં દુકાનની પાછળ છે.બાકીની બે વ્યક્તિઓ, એટલે કે બાલ મુકુંદ રસ્તોગી અને એક અજાણ્યા આરોપીએ તેમને આ મામલે દખલ કરતા અટકાવ્યા હતા.ત્યારબાદ તરત જ તેણે ગોળીબારનો અવાજ સાંભળ્યો અને ત્યારબાદ આરોપી ભાગી ગયો.કમલા રસ્તોગી, પીડબ્લ્યુ ૨, મૃતક શંકરની માતા અને માહિતી આપનારની પત્ની બહાર આવી અને તેમને જાણ કરી કે નંદજીએ તેના પુત્રને ગોળી મારી દીધી છે.આ સાક્ષી દાવો કરે છે કે તે ઘરની અંદર ગયો હતો અને શંકરને ઘાયલ અવસ્થામાં પડેલો જોયો હતો.તેમને હોસ્પિટલ લઈ જવામાં આવ્યા હતા જ્યાં તેમને

મૃત જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા.

કમલા રસ્તોગી, પીડબ્લ્યુ ૨ મૃતકની માતા છે.તેણીએ જણાવ્યું છે કે તે રસોડામાં હતી જ્યારે તેનો લગભગ ૧૦-૧૧ વર્ષનો પૌત્ર આવ્યો અને તેને કહ્યું કે ડાકૂઓ દુકાનમાં પ્રવેશ્યા છે.તે દુકાન તરફ દોડી ગઈ પરંતુ રસ્તામાં તેણે નંદુ અને જગદીશને તેના પુત્રને પકડેલ જોયો, જ્યારે તેમની પાછળ એક અજાણ્યો વ્યક્તિ ઊભો હતો.નંદુએ પોતાની પિસ્તોલથી ગોળીબાર કર્યો હતો, જેમાં શંકર ઘાયલ થયો હતો, જે ઘટનાસ્થળે જ નીચે પડી ગયો હતો.ત્યારબાદ તે બહાર આવી, તેના પતિને મળી અને તેને જાણ કરી, પરંતુ ડરને કારણે તેને અંદર જતા અટકાવ્યો.તેઓ મંજૂર અન્સારી, શંભુ લાલ અને તેમના પુત્ર મુકુંદ લાલ વગેરેને પણ મળ્યા હતા, જેમની પાસેથી તેમને ખબર પડી કે અપીલકર્તા બાલ મુકુંદ રસ્તોગી અને અન્ય વ્યક્તિ દ્વારા તેમને અંદર જતા અટકાવવામાં આવ્યા હતા.

મૃત્યુંજય સિંહ, પીડબ્લ્યુ ૩ એ જુબાનીમાં જણાવેલ કે તેઓ નજીકની ચાની દુકાન પર ચા પી રહ્યા હતા ત્યારે લાઈટ બંધ થઈ ગઈ હતી.ત્યારબાદ તરત જ તેણે ગોળીબારનો અવાજ સાંભળ્યો અને

માહિતી આપનારના ઘર તરફ દોડી ગયો.તેણે દેશી પિસ્તોલથી સજ્જ પ લોકોને માહિતી આપનાર ના ઘરમાંથી બહાર આવતા જોયા.તેમાંથી તેમણે અપીલકર્તાઓ અને જગદીશ ચમારની ઓળખ કરી હતી.

માહિતી આપનાર શ્યામ મોહન રસ્તોગીએ તેમની જુબાનીમાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં તેમના દ્વારા ઉલ્લેખિત તથ્યોને સંપૂર્ણ સમર્થન આપ્યું હતું.તેણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે જ્યારે તે તેના ઘરમાં પ્રવેશવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યો હતો ત્યારે એક અજાણ્યા આરોપીએ તેના માથા પર પિસ્તોલના નિતંબથી હુમલો કર્યો હતો.તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે અયોધ્યા તિવારી, પીડબ્લ્યુ પ અને મૃત્યુંજય સિંહ, પીડબ્લ્યુ ૩ ઘટના પછી તરત જ આવ્યા હતા.તેમણે અદાલતને એવી પણ માહિતી આપી હતી કે શંભુ લાલ અને તેમનો પુત્ર મુકુંદ લાલ આ કેસમાં સાક્ષી તરીકે રજૂ થવા તૈયાર નથી.

છેલ્લા મહત્વપૂર્ણ સાક્ષી અયોધ્યા તિવારી, પીડબ્લ્યુ પ એ સાંજે ૫ વાગ્યે બનેલી ઘટના વિશે જુબાની આપી હતી જેમાં નંદજી રસ્તોગીએ માહિતી આપનારને તેના પુત્ર, મૃતકને ચેતવણી આપવાની ધમકી આપી હતી.જ્યારે ગોળીબાર થયો ત્યારે તે પોતાના રૂમમાં હતો.તે

માહિતી આપનારના ઘરે રહેતો હતો.જ્યારે તેણે ગોળીબારીનો અહેવાલ સાંભળ્યો ત્યારે તે ઘરની બહાર આવવા માંગતો હતો, પરંતુ ૫ લોકોને બહાર આવતા અને ભાગી જતા જોઈને તે તરત જ તેના રૂમની બહાર નીકળ્યો નહીં.બાદમાં તે બહાર આવ્યો અને તેને મંજૂરની પત્ની પીડબ્લ્યુ ૩ મૃત્યુંજય સિંહ અને મૃતકના માતા-પિતાએ આ ઘટના વિશે જણાવ્યું.તેમણે અપીલકર્તાઓ અને જગદીશ ચમારની ઓળખ કરી હતી.

ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓની ગંભીર તપાસ હાથ ધરી હોવા છતાં, પક્ષકારોના વકીલની મદદથી, અમે સમગ્ર પુરાવા પણ વાંચ્યા છે.સાક્ષીઓની ક્રોસ-એક્ઝામિનેશનમાં ભાગ્યે જ એવું કંઈ છે જે તેમની જુબાનીની સત્યતા પર શંકા કરે.તેમની વિશ્વસનીયતા પર મહાભિયોગ કરવામાં આવ્યો નથી.તેઓ સ્વાભાવિક સાક્ષી છે અને સ્પષ્ટ રીતે જુબાની આપી છે.ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણોમાં દખલ કરવાનું અમારા માટે કોઈ કારણ નથી.

અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પી. એસ. મિશ્રાએ રજૂઆત કરી હતી કે માહિતી આપનારના પૌત્ર, જે પહેલા આવ્યા હતા અને તેમની દાદી કમલા રસ્તોગીને જાણ કરી હતી કે ડાકૂઓ દુકાનમાં

પ્રવેશ્યા છે, તેની ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી ન હતી.અમારા મતે માહિતી આપનારના પૌત્રની તપાસ કરવામાં ફરિયાદી પક્ષની નિષ્ફળતા કોઈ પણ રીતે ફરિયાદી પક્ષના કેસને પ્રતિકૂળ અસર કરતી નથી, ખાસ કરીને જ્યારે મોટી સંખ્યામાં વિશ્વસનીય સાક્ષીઓએ ફરિયાદી પક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો હોય.આરોપી પાસે મૃતક અને તેના પિતાના વર્તનથી નાખુશ થવાના કારણો હતા તે હકીકતને નકારી શકાય નહીં, અને હકીકતમાં, અગાઉ સાંજે નંદજી રસ્તોગીએ અયોધ્યા તિવારી, પીડબ્લ્યુ પ ની હાજરીમાં માહિતી આપનારને ચેતવણી આપી હતી.તે જ દિવસે રાત્રે ૮ વાગ્યે પ્રથમ માહિતી અહેવાલ તાત્કાલિક દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, ફરિયાદી પક્ષ માટે ખોટો કેસ રચવાની કોઈ તક નહોતી.મૃતકની રહેણાંક એપાર્ટમેન્ટમાં ગોળી મારીને હત્યા કરવામાં આવી હતી જે દુકાનની પાછળ જ હતી જ્યાં પરિવારના પુરુષ સભ્યો બેઠા હતા.વાસ્તવિક હત્યા મૃતકની માતા પીડબ્લ્યુ ર દ્વારા જોવામાં આવી હતી, જે સ્વાભાવિક છે કારણ કે તે ઘરની અંદર દિવાળીના તહેવારની ઉજવણી માટે મીઠાઈઓ તૈયાર કરી રહી હતી.તેથી, રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓ શંકા માટે કોઈ અવકાશ છોડતા નથી કે એક તરફ અપીલકર્તાઓ અને બીજી તરફ માહિતી આપનાર અને તેના પુત્ર વચ્ચેના સંબંધો તણાવપૂર્ણ હતા.ઘટનાની તારીખે જગદીશ ચમાર અને બે અજાણ્યા વ્યક્તિઓ સાથે અપીલકર્તાઓ બાતમીદારની

દુકાન પર આવ્યા હતા અને જ્યારે બાલ મુકુંદ રસ્તોગી અને એક અજાણ્યા આરોપીએ માહિતી આપનાર અને અન્ય લોકોને પિસ્તોલથી ધમકી આપીને દરમિયાનગીરી કરતા અટકાવ્યા હતા, ત્યારે નંદુ રસ્તોગી, જગદીશ ચમાર અને અન્ય અજાણ્યા આરોપી શંકર રસ્તોગીને દુકાનની પાછળના રહેણાંક એપાર્ટમેન્ટમાં લઈ ગયા હતા, જ્યાં તેમને નંદુ રસ્તોગીએ ગોળી મારી હતી, જેની સાક્ષી મૃતકની માતા કમલા રસ્તોગી, પીડબ્લ્યુ ૨ હતી.

અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલ અમને બચાવ પક્ષના કેસને સ્વીકારવા માટે સમજાવી શક્યા નહીં કે આવી કોઈ ઘટના બની નથી અને શંકર રસ્તોગી લૂંટ દરમિયાન માર્યા ગયા હતા.બચાવ પક્ષના કેસને ટેકો આપવા માટે કોઈ પુરાવા નથી કે જેને નકારી કાઢવો જોઈએ.

ત્યારબાદ તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે જ્યાં સુધી બાલ મુકુંદ રસ્તોગીની વાત છે, ત્યાં સુધી કોઈ આરોપ નથી કે તેણે હુમલામાં ભાગ લીધો હતો.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે તેમની ખોટી અસરને નકારી શકાય નહીં.કોઈ પણ સંજોગોમાં એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૪ની મદદથી તેને દોષિત ઠેરવવો એ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં વાજબી નથી.તેમણે પરશુરામ સિંહ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય

કેસમાં આ અદાલતના બે નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો હતો:જેટી ૨૦૦૨ (૧) એસસી ૪૦૭ અને સુરેશ અને બીજું વિરુદ્ધ યુપી રાજ્ય (૨૦૦૧) ૩ એસસીસી ૬૭૩.આ નિર્ણયો બચાવ પક્ષને મદદ કરતા નથી.પરશુરામ સિંહ (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલતે બે આરોપી વ્યક્તિઓને તે કેસની વિચિત્ર હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને શંકાનો લાભ આપ્યો હતો.તે કેસમાં એક આરોપી સામે આરોપ હતો કે તેણે અન્ય લોકોને મૃતકને મારી નાખવા માટે ઉશ્કેર્યા હતા, અને તે પોતે લાઠીથી સજ્જ હોવા છતાં તેણે હુમલામાં કોઈ ભાગ લીધો ન હતો.અદાલતને જાણવા મળ્યું કે કેસની આસપાસના સંજોગો એ વિશ્વાસની ખાતરી આપતા નથી કે તેણે આ પ્રકારનું પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું.તેની પાસે હાથમાં રહેલા હથિયારનો ઉપયોગ ન કરવા ઉપરાંત, તેના માટે ગેંગનું નેતૃત્વ લેવાનું કોઈ કારણ દેખાતું ન હતું કારણ કે મૃતક સાથે તેનો કોઈ ઝઘડો નહોતો.અન્ય આરોપીઓના સંબંધમાં જેમને શંકાનો લાભ આપવામાં આવ્યો હતો, કોર્ટે શોધી કાઢ્યું હતું કે તે ખૂબ જ અસંભવિત હતું કે જો તે સામાન્ય હેતુ ધરાવતો હોત તો તેણે પિસ્તોલ જેવા સ્વાભાવિક રીતે ઘાતક હથિયારનો ઉપયોગ કરવાનું ટાળ્યું હોત.અમારા મતે પરશુરામ સિંહના કેસમાં નિર્ણય તેના પોતાના વિશિષ્ટ તથ્યો પર આધારિત છે અને કાયદાના કોઈ પણ સિદ્ધાંતને તે નિર્ણયમાંથી દૂર કરી શકાતો નથી જે આ કેસમાં અપીલકર્તાઓને કોઈ

મદદ કરી શકે.

ત્યારબાદ શ્રી પી. એસ. મિશ્રાએ સુરેશ વિરુદ્ધ યુપી રાજ્ય (ઉપરોક્ત) કેસમાં ચુકાદાના ફરિયાદી ૨૩ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું, જેમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે આઈપીસીની કલમ ૩૪૨ને આકર્ષવા માટે બે પૂર્વધારણાઓ અનિવાર્ય છે:(૧) ગુનાહિત કૃત્ય (શ્રેણીબદ્ધ કૃત્યો ધરાવતું) એક વ્યક્તિ દ્વારા નહીં, પરંતુ એકથી વધુ વ્યક્તિ દ્વારા થવું જોઈએ.(૨) ફોજદારી ગુનામાં પરિણામતા આવા દરેક વ્યક્તિગત કાર્યને સંચિત રીતે કરવું એ આવા તમામ વ્યક્તિઓના સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવું જોઈએ.તેમણે ચુકાદામાં "સામાન્ય હેતુ" અને "સમાન હેતુ" વચ્ચેના તફાવત વિશેની ચર્ચા તરફ પણ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું.આ અદાલત દ્વારા એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે સંહિતાની કલમ ૩૪૨ની લાગુ પડવાને આકર્ષવા માટે ફરિયાદી પક્ષ એ સ્થાપિત કરવાની જવાબદારી હેઠળ છે કે એક સામાન્ય હેતુ અસ્તિત્વમાં છે જેના માટે પૂર્વ-ગોઠવાયેલી યોજનાની જરૂર છે, કારણ કે કોઈ વ્યક્તિને અન્યના ગુનાહિત કૃત્ય માટે પરોક્ષ રીતે દોષિત ઠેરવવામાં આવે તે પહેલાં, આ કાર્ય સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવા માટે કરવામાં આવ્યું હોવું જોઈએ.કોર્ટે નોંધ્યું:

"ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૪ ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રમાં પરોક્ષ જવાબદારીના સિદ્ધાંતને માન્યતા આપે છે.તે વ્યક્તિને તેના દ્વારા નહીં પરંતુ અન્ય વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવેલા ગુનાની કાર્યવાહી માટે જવાબદાર બનાવે છે જેની સાથે તેણે સામાન્ય હેતુ શેર કર્યો હતો.તે પુરાવાનો નિયમ છે અને તે મૂળ ગુનાનું સર્જન કરતું નથી.આ વિભાગ સામાન્ય જ્ઞાનના સિદ્ધાંતને વૈધાનિક માન્યતા આપે છે કે જો બેથી વધુ વ્યક્તિઓ ઇરાદાપૂર્વક સંયુક્ત રીતે કોઈ કામ કરે છે, તો તે એવું જ છે કે જાણે તે દરેક વ્યક્તિએ વ્યક્તિગત રીતે કર્યું હોય.એવો કોઈ દાવો નથી કે એક સામાન્ય હેતુ અગાઉના સંગીત કાર્યક્રમની ધારણા કરે છે, જેમાં આરોપીના ગુનામાં ભાગ લેવાની પૂર્વનિર્ધારિત યોજનાની જરૂર પડે છે.આવી પૂર્વધારણા અથવા પૂર્વનિયોજન સ્થળ પર અથવા ગુનાના કૃત્ય દરમિયાન વિકસી શકે છે પરંતુ નિર્ણાયક કસોટી એ છે કે આવી યોજના ગુનાની રચના કરતા અધિનિયમની પહેલા હોવી જોઈએ.સામાન્ય હેતુ અગાઉ અથવા ઘટના દરમિયાન અને ક્ષણની પ્રેરણા પર રચાઈ શકે છે.સામાન્ય ઇરાદાનું અસ્તિત્વ એ દરેક કેસમાં હકીકતનો પ્રશ્ન છે જે મુખ્યત્વે કેસના સંજોગોમાંથી અનુમાનની બાબત તરીકે સાબિત થાય છે.

કેસની હકીકતોમાં કોઈ શોધી કાઢ્યું હતું કે આરોપી નંબર ૩ પવિત્રા

દેવીને કલમ ૩૪ની મદદથી હત્યાના ગુનામાં દોષિત ઠેરવી શકાતી નથી કારણ કે જ્યારે ઘટના બની ત્યારે તે માત્ર રસ્તા પર ઊભી હતી.વધુ કંઈ કર્યા વિના, હથિયાર પણ લીધા વિના અને અન્ય હુમલાખોરોની સાથે કૂચ કર્યા વિના તેમની માત્ર હાજરી, આઈપીસીની કલમ ૩૪ ને આકર્ષિત કરતી ન હતી.

આ કેસની હકીકતો તદ્દન અલગ છે.અપીલકર્તાઓ અન્ય ત્રણ લોકો સાથે દેશી પિસ્તોલ સાથે આવ્યા હતા.તેઓ એક સાથે આવ્યા અને જ્યારે તેમાંથી બે ચોકીદાર ઊભા રહ્યા અને ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓને દરમિયાનગીરી કરતા અટકાવ્યા, ત્યારે તેમાંથી ત્રણ મૃતકને અંદર લઈ ગયા અને તેમાંથી એકએ તેને ગોળી મારી દીધી.ત્યારબાદ તેઓ એકસાથે ભાગી ગયા હતા.આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૪ લાગુ કરવા માટે એ જરૂરી નથી કે દરેક આરોપીએ મૃતક પર હુમલો કરવો જ જોઈએ.તે પૂરતું છે જો તે દર્શાવવામાં આવે કે તેઓ ગુનો કરવાનો સામાન્ય ઇરાદો ધરાવે છે અને તેને આગળ વધારવામાં દરેક વ્યક્તિએ સમાન અથવા વૈવિધ્યસભર અલગ-અલગ કૃત્યો કરીને તેની સોંપાયેલ ભૂમિકા ભજવી છે.આ કેસની હકીકતો છટાદાર છે અને બાલ મુકુંદ રસ્તોગી દ્વારા ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓને મૃતકના બચાવમાં જતા અટકાવવાની ભૂમિકા શંકર રસ્તોગીની હત્યાના અંતિમ ઉદ્દેશ્યને

પ્રાપ્ત કરવાના દૃષ્ટિકોણથી ભજવવામાં આવી હતી.તેથી, અમને કોઈ શંકા નથી કે માહિતી આપનારની દુકાન પર આવેલા તમામ પાંચ વ્યક્તિઓનો શંકર રસ્તોગીની હત્યા કરવાનો એક સમાન ઇરાદો હતો અને તેઓએ પૂર્વનિર્ધારિત યોજના અનુસાર કામ કર્યું હતું.હકીકતો સ્પષ્ટપણે માત્ર એક સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવા માટે તેમના કાર્યની પૂર્વધારણા સાથે સુસંગત છે.તેથી, તેમને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૪ ની મદદથી યોગ્ય રીતે દોષી ઠેરવવામાં આવ્યા છે.

તેથી, અમે આ અપીલમાં કોઈ યોગ્યતા શોધી શકતા નથી જે રદ કરવામાં આવે છે.

અરજીઓ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose.

For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.